

Thema's in de prothetische spraakrevalidatie na een totale laryngectomie

B.M.R. Op de Coul

Ondanks het toenemende succes van orgaan-sparende protocollen bij de behandeling van larynxmaligniteiten blijft een totale laryngectomie vaak onvermijdelijk om patiënten te genezen van vergevorderde of gerecidiveerde carcinomen. Aandacht voor de revalidatie van fysieke en psychosociale neveneffecten van deze mutilerende chirurgie blijft van groot belang om de kwaliteit van leven (KvL) te optimaliseren. Dit proefschrift richt zich op de tracheo-oesofageale spraakrevalidatie bij gelaryngectomeerde patiënten.

Allereerst werd gekeken naar de 10-jaars resultaten van prothetische spraakrevalidatie bij 318 patiënten. 95% van de patiënten behield de stemprothese ook op de lange termijn in hun tracheo-oesofageale fistel. De gemiddelde stemkwaliteitscore was hoog (88% 'redelijke' tot 'excellente' stem) en de gemiddelde actuariële levensduur van de stemprothese was 163 dagen (mediaan 89). Het gebruik van deze (verblijfs)prothesen geeft echter ook aanleiding tot bijwerkingen. Door een multidisciplinaire aanpak konden de meeste bijwerkingen adequaat worden opgelost. Klinische factoren die de levensduur van prothesen significant beïnvloedden waren radiotherapie en leeftijd. De stemkwaliteit werd beïnvloed door leeftijd en uitgebreidheid van de chirurgie.

Videofluoroscopie (VF) is een belangrijke evaluatiemethode van de neoglottis. Voor de analyse van anatomische en morfologische kenmerken van de neoglottis werd in dit proefschrift een nieuw objectief en reproduceerbaar meetinstrument beschreven en gecorreleerd aan stemkwaliteitsmetingen. Deze 'kwantitatieve' videofluoroscopie werd gebruikt in de analyse van het effect van een primaire korte myotomie van de bovenste slokdarm sphincter op de neoglottis in relatie tot stemkwaliteit. Hieruit kwam naar voren dat deze myotomie een onmisbaar onderdeel is van een totale laryngectomie.

Voorts kon worden aangetoond dat naast VF ook endoscopische beeldvorming met een digitale hogesnelheidscamera (HS) goed toepasbaar is bij onderzoek naar anatomie en fysiologie van de

gelaryngectomeerde stem. Deze visualisatiemethode, waarmee 20-4000 beelden per seconden kunnen worden gemaakt, is i.t.t. stroboscopie onafhankelijk van de grondfrequentie van de stem, waardoor een reëel beeld van de bewegingen in de neoglottis kan worden verkregen. HS endoscopie verschaft aanvullend inzicht in enkele kenmerken van de neoglottis die niet naar voren komen uit studies met VF.

Tot slot beschrijft dit proefschrift een KvL-studie en de resultaten van het gebruik van een nieuwe automatische spreekklep (AS) bij een gelaryngectomeerde patiëntengroep in een multi-institutionele prospectieve klinische trial. Gebaseerd op EORTC KvL-vragenlijsten kon een goede algemene KvL worden vastgesteld. Een aanvullende studiespecifieke vragenlijst leverde meer specifieke informatie m.b.t. spraak- en luchtwegproblematiek op en zijn onmisbaar voor adequaat onderzoek naar specifieke symptomen bij gelaryngectomeerden.

De langere termijn resultaten met betrekking tot spraak en gebruik van een nieuwe AS werden beschreven en vergeleken met een tot dan toe meestal gebruikte AS en een met de vinger te bedienen warmte- en vochtwisselende filter. Met deze nieuwe AS kon een patiëntengroep worden gerevalideerd, bij wie eerdere pogingen om "vingervrij" te spreken niet succesvol waren en verbeterden enkele objectieve spraak- en ademhalingsparameters significant. Verdere verbetering van de peristomale bevestiging van de AS blijft noodzakelijk om het succespercentage van vingervrije spraak verder te verhogen.

Samenvatting van het proefschrift "Postlaryngectomy prosthetic voice rehabilitation themes",

B.M.R. Op de Coul

Verdedigd op 21 oktober 2005 te Amsterdam (UvA).

Promotores: Prof. dr. F.J.M. Hilgers en

Prof. dr. K. Graamans.

Co-promotores: dr. A.H. Ackerstaff en

dr. F.J.A. van den Hoogen.

B.M.R. Op de Coul

Jeroen Bosch Ziekenhuis,

locatie Carolus

Hervensebaan 4

5232 JL 's-Hertogenbosch